

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Valtakunnallisen jätesuunnitelman visio vuoteen 2030 kattaa laajasti useita tärkeitä osa-alueita, joista monen toteuttaminen on teollisuudessa arkipäivää jo nyt. Monet vision saavuttamiseksi tarvittavat toimet kuitenkin lisäävät merkittävästi kustannuksia, jotka kohdentuvat epätasaisesti eri toimijoille ja viime kädessä kuluttajille. Tästä syystä visioon olisi tärkeää lisätä kustannustehokkuuden näkökulma muutoksen toteutuksessa.

Vision tavoitteet ovat kaikki sinällään kannatettavia. Erityisen tärkeänä pidämme kohtaa "Lainsäädäntö tukee kiertotalouden innovaatioita ja toimintaedellytyksiä".

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

3.2 Jätteiden käsittelytarpeista

Kappaleessa mainitaan, että "Vaikka kiertotalouteen siirtyminen tapahtuu suurelta osin tuotanto- ja kulutustapojen muutoksien kautta, tarvetta on myös uudelleenikäytön valmistelun sekä jätteiden käsittelyn investointeihin". Kemianteollisuus toteaa, että investoinnit eivät yksin ratkaise asiaa, vaan ennen kaikkea kiertotalouteen liittyvä regulaatio ja viranomaisyhteistyö (luvitusprosessit, materiaalihyväksynnät jne.) pitäisi saada sujuvammiksi.

On hyvä, että kohdassa on mainittu myös se, että kaikille jakeille ei ole olemassa kustannustehokkaita ja ympäristön kannalta hyviä ratkaisuja kierrätykseen, ja niiden asianmukainen loppukäsittely tulee olla mahdollista. Tähän liittyy myös jäteveron laajentamiseen liittyvä laajempi keskustelu.

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

Toimenpide 1.5: Kehitetään valtakunnallinen ominaisjättemäärien vertailupalvelu

Tämän toimenpiteen alla jää hieman epäselväksi, mitä kaikkia tahoja palvelu koskisi. Mikäli toimenpide koskisi myös teollisuutta, herää kysymys, että voisiko jatkossa tätä kautta suoraan vertailla eri toiminnanharjoittajien, mukaan lukien kilpailijoiden ominaisjättemääriä.

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

Toimenpide 2.7: Tehostetaan materiaalitehokkuuden huomioon ottamista ympäristöluvuissa

Emme tunnista, mihin lainsäädäntöön tämä tavoite pohjautuu ja millaisia veloitteita se voisi tuoda ympäristölupiin. Uuden jätelain alustavassa suunnitelma oli esillä uusi § 8a, jossa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen olisi voitu huomioida ympäristölupamenettelyssä määräämällä tehtäväksi materiaalikatselemus ulkopuolisella asiantuntijalla. Lopullisessa jätelaissa tällaista pykälää ei kuitenkaan ole, joten jää epäselväksi, mitä materiaalitehokkuuden tehostettu huomioiminen ympäristöluvassa tarkoittaisi käytännössä.

Kemianteollisuudessa toiminta on materiaalitehokasta, eikä arvokasta raaka-ainetta hukata, mikä tarkoittaa myös sivuvirtojen tehokasta hyötykäyttöä ja kaatopaikkajätteen erittäin vähäistä määrää. Kemianteollisuus ei näe tarkoituksenmukaisena sisällyttää materiaalitehokkuutta lupamääräyksiin.

Toimenpide 2.9: Arvioidaan jäteveron muutos

Kemianteollisuus pitää hyvänä, että yleisiä keinoja jätteen syntymisen vähentämiseksi ja kierrätyksen lisäämiseksi vahvistetaan. Toteamme kuitenkin, että jäteveron korottamisella ja/tai laajentamisella on rajalliset vaikutukset sellaisten jättejakeiden kohdalla, joille ei ole löytynyt kestävää hyötykäyttöä. Näissä tapauksissa jäteveron korotuksella tai laajentamisella on ainoastaan kustannuksia lisäävä vaikutus. Toivomme, että mahdolliset muutokset jäteveropohjassa ja niiden ympäristölliset ja taloudelliset vaikutukset käydään huolellisesti läpi toiminnanharjoittajien kanssa ennen kuin kiertotalouden nimissä tehdään muutoksia jäteveroon ei-toivotuin seurauksin.

Suomen jätehuollon kehittämisessä tulisi etsiä myös kansallisia ratkaisuja kierrätyksen ja kierrätysmateriaalien kysynnän edistämiseksi. Painotusta tulee siirtää teolliseen kiertotalouteen. Tähän liittyen esitämme, että vaaralliset jätteet tulisi sisällyttää jäteverolain soveltamisalaan. Jätteiden kierrättämiselle tai muulle hyödyntämiselle on vaarallisille ja vaarattomille jätteille asetettu sama velvoite jätehierarkian noudattamisesta. Käytännön kokemukset mm. Ruotsista ovat osoittaneet, että vaarallisten ja vaarattomien jätteiden yhtäläinen verokohtelu edistää vaarallisten jätteiden kiertotalousinvestointeja ja ohjaa niiden käsittelytoimia ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Veron kohdistaminen vaarallisten jätteiden kaatopaikkasijoittamiseen toisikin liiketoiminnallista kiinnostavuutta uusien kierrätysmenetelmien kehittämiseen.

Toimenpide 2.14: Kehitetään End of Waste – menettelyjä

Kemianteollisuus ry tukee pyrkimyksiä parantaa kierrätysraaka-ainemarkkinoita kehittämällä käytäntöjä siitä, miten jätteeksi luokiteltu materiaali lakkaa olemasta jätettä. On kuitenkin syytä huomioida, että myös sivutuotteeksi luokittelun sujuvuus on avainasemassa kiertotalouden tehostamisessa. Näemme, että sivutuotteiden luokittelussa tapauskohtaisen päätöksentekomenettelyn on oltava selkeä, eikä olemassa olevaa menettelyä tule vaikeuttaa. Pääsääntöisesti ympäristölupaa ei tarvitse edellyttää muutettavan pelkästään aineiden tai esineiden jäteluokituksen muutoksen vuoksi, jos luokituksen muutoksen seurauksena toiminnan päästöt tai niiden vaikutukset eivät lisäänty tai luokituksen muutosta ei muutoin arvioida toiminnan olennaiseksi muuttamiseksi. Kappaleen otsikossa tulisi mainita myös sivutuotemenettely.

Toimenpide 2.15: Jatketaan ja kehitetään nykyisten ja uusien yhteistyöverkostojen toimintaa

Kemianteollisuus ry näkee, että erityisesti viranomaisten välistä tiedonvaihtoa kiertotaloushankkeiden luvituksista, koetoimintaluvuista ja materiaalihyväksyntäpäätöksistä tulisi kehittää ja lisätä.

3. Yhdyskuntajätteet

Toimenpide 3.12:

EU:n komissio suunnittelee EU-laajuisen jätemateriaalien merkitsemisjärjestelmän lanseeraamista osana jätedirektiivin uudistamista. Komission ehdotusta uudeksi jätedirektiiviksi odotetaan vuonna 2023. Suomessa ei tulisi siirtyä pohjoismaiseen järjestelmään, ennen kuin varmistetaan, ettei merkintöjä jouduta vaihtamaan muutaman vuoden päästä EU-laajuisiin piktogrammeihin.

4. Pakkausjätteet

4.1: Elintarvikealan materiaalitehokkuussitoumuksessa otetaan tavoitteeksi kertakäyttöisten pakkausten korvaaminen uudelleenkäytettävillä, 4.2: Laaditaan selvitys pakkausten uudelleenkäytön esteistä ja mahdollisuuksista, sekä ehdotus toimiksi vahvistaa uudelleenkäyttöä keskeisissä pakkausryhmissä, 4.3: Kehitetään korkealaatuisia uudelleenkäytettäviä puu- ja muovipakkauksia sekä yhteistyötä kuluttajien, jakelijoiden, ravintoloiden ja jakelijoiden kesken 4.4: Pakkausten tuottajavastuussa otetaan käyttöön mukautetut maksut tuottajille

Kemianteollisuus toteaa, että uudelleenkäytettävyys ei välttämättä lähtökohtaisesti tarkoita ympäristön kannalta parempaa ratkaisua. On epärealistista olettaa, että uudelleenkäytettävät ratkaisut korvaisivat isommassa mittakaavassa kaikki nykyiset kertakäyttöiset tuotteet. Esimerkiksi Rambollin vuonna 2021 toteuttama tutkimus osoitti, että pikaruokaympäristössä uudelleenkäytettävät astiastot tuottavat 1,8 x enemmän hiilidioksidipäästöjä sekä kuluttavat 2,7 x enemmän vettä ja 2,4 x enemmän fossiilisia raaka-aineita kuin kertakäyttöiset.

Jaksossa 4.4 käsitellään pakkausten tuottajavastuun maksujen mukauttamista eli ns. modulaatiota. Sen lisäksi, että maksut on perusteltua määritellä siten, että ne kannustavat uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen, tulisi modulaatio ulottaa myös kierrätysvälisallön osuuteen. Alhaisemmat maksut kannustaisivat tuottajaa käyttämään mahdollisimman paljon kierrätysraaka-ainetta, mikä edistäisi kierrätysmarkkinoiden kehittymistä.

4.7 Käynnistetään tutkimus- ja kehityshankkeita erityisesti puu- ja muovipakkausjätteen kierrätysinnovaatioiden luomiseksi Kehitetään uusia korkealaatuisia kierrätystapoja puu- ja muovipakkauksille sekä yhteistyömuotoja tuottajayhteisöjen ja kierrättäjien välillä. Kemiallisen kierrätyksen ratkaisujen ympäristövaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Toimenpide 4.10: Yhdistelmäateriaalipakkausten suunnittelussa otetaan huomioon soveltuminen kierrätysjärjestelmiin

On tärkeää, että toimenpiteessä on nostettu esiin elintarviketurvallisuuden merkitys, kun pakkauksia suunnitellaan entistä paremmin kierrätettäviksi. Elintarviketurvallisuudesta ei voida tinkiä edes kierrätyksen edistämiseksi.

Kemiallisen kierrätyksen ratkaisujen esiin tuominen keskeisenä osana muovien kierrätystä on kannatettavaa. Kemiallinen kierrätys vauhdittaa kiertotaloutta ja tarjoaa uusia keinoja muovien kierrätysasteen kasvattamiseksi.

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

-

6. Biohajoavat jätteet

-

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

-

8. Rakentamisen jäte

-

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutusarvioinnin kohdassa, jossa arvioidaan vaikutuksia julkiseen talouteen, todetaan, että "Jäteveron laajentuminen lisää verotuottoja valtiolle". Jäteveron laajentamista on kuitenkin useassa yhteydessä perusteltu kiertotalouden lisäämisellä ja edistämisellä. Hallitusohjelmassa tai hallituksen riihissä ei ole asetettu jäteveron uudistamiselle mitään tuotto-odotuksia.

Alustavasti on kerrottu, että jäteveroa laajennettaisiin koskemaan jakeita, joille on jo olemassa hyötykäyttöä tai jakeille, joilla on hyötykäyttöpotentiaalia. Näin ollen, jäteveron määrä ei tulisi juurikaan lisääntymään, vaan toiminnanharjoittajien nousevat välilliset kustannukset ohjautuisivat hyötykäytön kustannuksiin jäteveron sijaan. Jäteveron kertymä on nykyisellään vain n. 3 miljoonaa euroa, mikä yhdistettynä jätesuunnitelman vaikutustenarvioinnin kirjaukseen antaa kuitenkin ymmärtää, että jäteveron laajentamisella tavoitellaan myös lisätuloja valtiolle. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että pyrittäisiin ainoastaan saamaan kiertoa jakeet, joille on olemassa hyötykäyttöä. Vaarana onkin, että kustannusvaikutukset kohdistuvat pääasiassa niille jakeille, joille ei ole olemassa hyötykäyttöä, jos ne tuodaan siitä huolimatta jäteveron piiriin.

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vilenius Pia
Kemianteollisuus ry